

Protokół 4 /2024 (4)

Termin spotkania: 23 maja 2024 r., godz. 17.00

Miejsce: online - MS Teams

Uczestnicy: 8/12 członkowie zespołu – lista w załączeniu

Prowadząca: Katarzyna Gęba – przewodnicząca zespołu

PRZEBIEG spotkania

1. Przedstawienie i przyjęcie planu spotkania.

CZĘŚĆ PIERWSZA – Oferta ngo edukacji prawnej dla gdańskich szkół oraz propozycja zasad zgłaszania naruszeń praw uczniowskich

Potrzeba uregulowania sposobu traktowania uczniów pełnoletnich w szkołach dla młodzieży, którzy posiadają pełną zdolność do czynności prawnych, ponieważ nauczyciele są obligowani do sprawowania opieki jak nad małoletnimi. Jest potrzebna opinia prawna i ogólne wskazówki dla nauczycieli dotyczące zakresu ich odpowiedzialności.

2. Przedstawienie artykułu opracowanego na podstawie informacji przekazanych przez przedstawicieli organizacji prawnych. Prośba o uwagi i akceptację: Ila Knapczyk, Małgorzata Przybylska-Lewandowska, Izabela Duczyńska. Link do artykułu zostanie przesłany po spotkaniu.
3. Potrzeba przygotowania informacji dla zgłaszających naruszenia praw uczniowskich uwzględniającej aspekty prawne, w celu zminimalizowania ryzyka manipulacji i pomówień.
4. Potrzeba opracowania aspektów prawnych, które powinny wziąć pod uwagę osoby przyjmujące zgłoszenia.

CZĘŚĆ DRUGA – Obowiązek szkolny uczniów z Ukrainy od 1 września 2024 roku - zaprezentowanie i omówienie treści pisma dot. wyzwań stojących przed szkołami - proponowana treść z uwzględnionymi uwagami w załączeniu.

Inne zagadnienia/ustalenia: Potrzeba przygotowania informacji dla nauczycieli (wskazania wartościowej literatury) dotyczącej prawnej odpowiedzialności nauczyciela za bezpieczeństwo ucznia, kiedy podopieczny samodzielnie udaje się do toalety podczas lekcji?

GDAŃSK

Zespół ds. wypracowania sposobów zapobiegania naruszeniom praw dzieci i młodzieży
w jednostkach oświatowych dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Gdańska

Następne spotkanie zespołu: 20 czerwca br. - Gdańskie Centrum Mediacji Szkolnej i
Rówieśniczej, ul. Związku Jaszczurczego 4

Tematyka: przedstawienie i omówienie nadesłanych opinii prawnych, podsumowanie
dotychczasowej działalności, plan na rok szkolny 2024/2025.

Protokołowała: Katarzyna Gęba

Załączniki:

1. Lista obecności.
2. Zgłaszanie naruszenia praw uczniowskich – projekt przekazany do korekty i uzupełnienia.
3. Pismo w sprawie proponowanych rozwiązań i studium przypadku CWII.

Zgłaszanie naruszenia praw uczniowskich – materiał roboczy

1. Uczniowie, rodzice i nauczyciele mają możliwość zgłoszenia online naruszenia praw uczniowskich, zapytania, refleksji.
2. Zgłoszenia mogą być:
 - a. anonimowe – nie ma możliwości odpowiedzi nadawcy, a opisane sytuacje są traktowane jako pytanie służące refleksji i włączeniu do prowadzonych badań oraz wypracowywaniu modelowych rozwiązań;
 - b. imienne – podpisane przez zgłaszającego wraz z danymi do kontaktu umożliwiającymi przekazanie odpowiedzi lub umówienie spotkania w celu konsultacji.
3. Na stronie umożliwiającej przesłanie zgłoszenia, zapytania, refleksji są opublikowane zasady:
 - a. Zgłoszenia imienne mają charakter poufny. Dane zgłaszającego są podawane wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego, szkolnego rzecznika praw uczniowskich lub pedagoga oraz dyrektora szkoły/placówki. Wyjątkiem są sytuacje zagrożenia życia, które muszą być natychmiast zgłoszone odpowiednim służbom.
 - b. Zgłoszenia imienne podlegają weryfikacji i sprawdzeniu w kontakcie ze szkołą (szkolnym rzecznikiem, dyrektorem, pedagogiem szkolnym). Dlatego zanim wyślesz, pamiętaj, że osoby pomawiające niesłusznie ponoszą konsekwencje.
4. Proponowany tryb działania dla zgłoszeń imiennych:
 - a. każdy e-mail jest traktowany poważnie i weryfikowany w kontakcie z dyrektorem szkoły oraz szkolnym rzecznikiem lub pedagogiem,
 - b. szkolny rzecznik lub dyrektor prowadzą czynności wyjaśniające i przekazują nadawcy ustalenia na piśmie podpisane również przez zgłaszającego – do wiadomości GRPU w WE,
 - c. GRPU w porozumieniu z zainteresowanymi uzgadnia zakres potrzebnego wsparcia i przekazuje kontakt do odpowiednich podmiotów, np. Gdańskiego Centrum Mediacji Szkolnej i Rówieśniczej, poradni i/lub pozyskuje potrzebne opinie prawne.
5. Uwzględnienie informacji o podjętych działaniach:
 - a. rozmowa z wychowawcą, nauczycielem przedmiotu, psychologiem, pedagogiem, szkolnym rzecznikiem praw uczniowskich, szkolnym mediatorem, dyrektorem szkoły/placówki i in.
 - b. inne działania, np. przekazanie informacji do WE, KO, konsultacje z ...
6. Uwzględnienie informacji o trybie działania rzecznicki:
 - prowadzenie konsultacji wyjaśniających z udziałem zainteresowanych stron – za zgodą osoby zgłaszającej,
 - udział w wyprawowaniu porozumienia i określenie działań naprawczych,

- przygotowanie podsumowania i przekazanie ustaleń stronom
- ustalenie dostępnych zasobów – rozwiązania systemowe,
- zaproszenie do współpracy gdańskich mediatorów
- przekazanie sprawy zgodnie z kompetencjami odpowiednim jednostkom lub urzędom adekwatnie do specyfiki zgłoszenia.

Szanowna Pani
Aleksandra Duliewicz
Prezydent Miasta Gdańska

W związku z planowanym objęciem wszystkich małoletnich obywateli Ukrainy obowiązkiem szkolnym w polskim systemie oświaty jako Zespół ds. wypracowania sposobów zapobiegania naruszeniom praw dzieci i młodzieży w jednostkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Gdańska, załączamy rezultat naszej pracy w ostatnim półroczu. Przygotowaliśmy propozycję pisma do Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie rekomendowanych zmian systemowych. Obawiamy się, że wiele indywidualnych problemów zwianych z realizacją prawa dzieci do edukacji może wyskalować ze względu na brak rozwiązań systemowych i rekomendacji MEN. **W liście zwracamy uwagę na potrzeby wynikające z dotychczasowych doświadczeń gdańskich szkół z uwzględnieniem studium przypadku przekazanego przez Gdańskie Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek.**

Przygotowane propozycje i rekomendacje zostały również przekazane do Wydziału Edukacji UMG, aby w ramach możliwości i ustawowych kompetencji wesprzeć szkoły w czekającym je od 1 września wyzwaniu.

Będziemy wdzięczni za wyrażenie opinii w sprawie przygotowanej propozycji.

Z poważaniem

w imieniu
Zespołu ds. wypracowania sposobów zapobiegania naruszeniom
praw dzieci i młodzieży w jednostkach oświatowych

koordynatorka Katarzyna Gęba
Gdańska Rzeczniczka Praw Uczniowskich

Szanowna Pani
Barbara Nowacka
Ministra Edukacji Narodowej

W związku z planowanym objęciem wszystkich małoletnich obywateli Ukrainy obowiązkiem szkolnym realizowanym w polskim systemie oświaty jako powołany przez Prezydenta Gdańska Zespół ds. wypracowania sposobów zapobiegania naruszeniom praw dzieci i młodzieży w jednostkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Gdańska, **zwracamy uwagę na potrzeby wynikające z dotychczasowych doświadczeń gdańskich szkół i przedstawiamy propozycje rozwiązań systemowych.**

W porównaniu do polskich uczniów uczniowie pochodzący z Ukrainy mają nierówne szanse w dostępie do kolejnych etapów edukacji. Zważywszy na szczególną sytuację uchodźców i często słabą znajomość języka polskiego, już w okresie wybuchu wojny wielu dyrektorów niechętnie przyjmowało dzieci do klas przedegzaminacyjnych. A ponieważ ten problem nie został rozwiązany systemowo, obawiamy się, że we wrześniu powróci, eskalując stare-nowe trudności i wyzwania.

Problem dotyczy zapisania dziecka z Ukrainy do szkoły podstawowej w Polsce, które ukończyło 15 r.ż. i 8 klas w Ukrainie. Szkoła podstawowa w Ukrainie, po której uczeń otrzymuje świadectwo ukończenia szkoły, obejmuje 9 klas.

Uczniowi, który ukończył 15 r. ż. i 8 klas szkoły podstawowej w Ukrainie, niekiedy polska szkoła podstawowa odmawiała przyjęcia z uwagi na ukończony 15 r.ż., a szkoła średnia odmawiała przyjęcia z powodu nieukończenia szkoły podstawowej (9 klas w Ukrainie). Dla niektórych dyrektorów szkół powodem odmowy przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej jest wiek dziecka oraz suma lat nauki szkolnej za granicą (dot. roku urodzenia 2008).

W załączeniu przedstawiamy studium przypadku, opisane przez Gdańskie Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek.

W naszej ocenie powstała luka wymaga zajęcia jednoznacznego stanowiska przez MEN i wprowadzenia wskazań lub regulacji prawnych, które odniosą się do trybu postępowania w powyższych sytuacjach.

Choć problem ten ujawnił się w czasie, który uważaliśmy za przejściowy w nadziei, że niebawem uchodźcy wrócą do swoich domów i szkół, dzisiaj wiemy, że tak nie będzie i potrzebne są pilne zmiany. Dlatego – świadomi wyzwań, którym ponownie będzie musiała sprostać polska szkoła - już z innym bagażem i perspektywą, **przyłączamy się do apelu Rzeczniczki Praw Dziecka i rekomendujemy podjęcie działań systemowych:**

1. **Opracowanie wytycznych dla dyrektorów szkół dotyczących przyjmowania i klasyfikowania uczniów**, np. zalecenie szkołom przyjmowania uczniów z niskim poziomem znajomości języka polskiego do klas programowo niższych, aby mieli szansę

uzyskania dobrych wyników egzaminów końcowych. Przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia w formie intensywnej nauki języka polskiego.

2. **Przystosowanie polskiego systemu egzaminacyjnego.** Umożliwienie zadawania egzaminu końcowego na II i III etapie edukacji w języku ojczystym na podstawie analizy porównawczej podstaw programowych obu szkół w zindywidualizowanym trybie eksternistycznym, np. z wykorzystaniem doświadczeń szkół podstawowych dla dorosłych
3. **Opracowanie standardowych testów znajomości języka polskiego** dla optymalnej kwalifikacji uczniów do odpowiednich klas, których wynik byłby podstawą przyznawania dodatkowych godzin nauki języka polskiego.
4. **Określenie wymogu zatrudniania w szkole osoby posiadającej umiejętności i kwalifikacje** do nauki języka polskiego jako drugiego (ukończone studia z zakresu glottodydaktyki).
5. Wskazanie obowiązku zatrudniania w szkołach i placówkach kształcących uczniów cudzoziemskich **asystentów międzykulturowych** (analogicznie do klas integracyjnych).
6. Wsparcie szkół tworzących w swoich bibliotekach Szkolne Centrum Edukacji Międzykulturowej i Nauczania Języka Polskiego poprzez zagwarantowanie finansowania:
 - dokształcania nauczycieli bibliotekarzy w zakresie glottodydaktyki (j.w.),
 - realizacji obowiązków nauczyciela edukacji międzykulturowej,
 - realizacji dodatkowych zajęć nauki języka polskiego (j.w.),
 - doposażenia w materiały dydaktyczne.
7. Zapewnienie finansowania **i dostępu do nauki języka polskiego dla uczniów i uczennic podczas ferii i wakacji** – intensywnych, regularnych kursów organizowanych przez organy prowadzące lub Centra Integracji Cudzoziemców.
8. Wzmocnienie wsparcia szkoleniowego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji dla nauczycieli pracujących w klasach przygotowawczych dla uczniów z doświadczeniem migracji i zapewnienie konsultacji eksperckich w zależności od indywidualnych potrzeb dyrektorów i nauczycieli, zarówno w obszarze organizacji pracy szkoły jak i dydaktyczno-wychowawczym.
9. **W okresach wolnych od nauki zapewnienie opieki uczniom w trudnej sytuacji życiowej mieszkającym w bursach i internatach**, adekwatnie do indywidulanie zdiagnozowanych potrzeb. Brak opieki i konieczność opuszczenia miejsca pobytu, stwarza zagrożenia dla bezpieczeństwa uczniów, którzy próbują czas zamknięcia bursy przeczekać w często niewłaściwych warunkach i miejscach.
10. Upowszechnianie i standaryzacja tworzenia oddziałów przygotowawczych i możliwości zatrudniania pomocy nauczyciela.
11. **Wprowadzenie do programów wychowawczo-profilaktycznych obowiązkowego modułu edukacji międzykulturowej oraz realizacji działań antydyskryminacyjnych (!).** Jak pisze Rzecznik Praw Dziecka „dzieci intensywniej niż dorośli doświadczają różnorodności”, a brak szacunku i tolerancji dla odmienności, dialogu i wrażliwości „rodzi poważne skutki, zwłaszcza w kontekście ich społecznego

funkcjonowania”. Zgadza się, że „to rozwiązanie mogłoby pomóc uczniom i uczniom polskim w przezwyciężaniu stereotypów, które mogą w naturalny sposób odbijać się na ich relacjach z koleżankami i kolegami z Ukrainy, innych państw, grup mniejszościowych, dzieci z niepełnosprawnościami itd.”.

12. Wprowadzenie rozwiązań umożliwiających uczniom i uczennicom **podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej i językowej**, np. analogicznie do uczennic i uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych.

Innymi działaniami, które z naszego punktu widzenia są ważne, jest wypracowanie prawnych rozwiązań ułatwiających ukraińskim uczniom i uczennicom powrót do polskich szkół po wakacjach oraz analogiczne uregulowanie sytuacji prawnej dzieci przybyłych przed wybuchem wojny i innych małoletnich cudzoziemców. Wyjazd na okres powyżej 30 dni powoduje utratę statusu UKR i jego automatyczną zmianę na status NUE, a brak statusu UKR wiąże się m.in. z utratą uprawnień wynikających ze specustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. Ponieważ polskie wakacje trwają 60 dni, obywatele Ukrainy powracający do Polski muszą ponownie wystąpić o uprawnienia, co ze względów administracyjnych i długi okres oczekiwania jest kolejną barierą.

Ponadto dostrzegamy również problem braku wytycznych do realizacji przez organy prowadzące monitoring spełniania obowiązku szkolnego. Rzetelne wypełnianie tego zadania w nieuregulowanej sytuacji mieszkaniowej imigrantów może być niemożliwe.

Mając w pamięci dotychczasowe doświadczenia, obawiamy się, że bez systemowego przygotowania szkół na kolejną grupę uczennic i uczniów, szkoły staną przed kolejnym zadaniem ponad swoje siły i możliwości. A „niewidoczni uczniowie” będą „doświadczali i doświadczali trudności w procesie integracji z polskim społeczeństwem (...), budowania kompetencji edukacyjnych i emocjonalnych oraz wchodzenia w dorosłość”.

Dlatego w naszej ocenie konieczne jest pilne określenie modelu lub rekomendacji dla realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów i uczennice cudzoziemskie oraz zapewnienie środków do jego realizacji. Docelowo potrzebne jest wypracowanie standardów obejmujących rozwiązania prawne i systemowe oraz zapewnienie źródeł ich finansowania, np. w formie dotacji celowej.

Dla Gdańska, miasta które dostrzega wyzwania i wartości płynące z różnorodnego środowiska, ważne jest tworzenie warunków godnego współdziałania w środowiskach wielokulturowych, które z każdym dniem coraz bardziej stają naszą codziennością.

Z poważaniem

(podpis zgodnie z ustaleniami)

W załączeniu:

1. Studium przypadku Gdańskiego Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek

Studium przypadku Gdańskiego Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek

Problem dotyczy zapisania do szkoły podstawowej w Polsce dziecka z Ukrainy, które ukończyło 15 r.ż., a w Ukrainie ukończyło 8 klas.

Szkoła podstawowa odmawia przyjęcia z uwagi na ukończony 15 r.ż.

Szkoła średnia odmawia przyjęcia z powodu nieukończenia przez dziecko 9 klas w Ukrainie.

Według dyrektora szkoły powodem odmowy przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej jest wiek dziecka oraz suma lat nauki szkolnej za granicą - rok urodzenia 2008.

Do klasy pierwszej szkoły podstawowej przyjmuje się dzieci w wieku 7 lat. Zatem dzieci z rocznika 2008 są tegorocznymi absolwentami szkoły podstawowej (zakończyły szkołę podstawową) i 1 września rozpoczęli naukę w szkołach ponadpodstawowych. Reforma oświaty spowodowała, że część rocznika 2009 również w tym roku została absolwentami szkoły podstawowej.

Według CWII:

Art. 134 ust 1. pkt 1. ustawy Prawo oświatowe wskazuje, że "do klasy I publicznej szkoły ponadpodstawowej, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. a-c, przyjmuje się kandydatów, którzy:

1) posiadają świadectwo ukończenia szkoły podstawowej.

Ukończenie 4 klas i kolejnych 4 w 2. etapie nauczania w Ukrainie nie jest tożsame z posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły podstawowej. 8 klas nauki w Ukrainie nie stanowi odpowiednika 8 lat nauki w polskiej szkole podstawowej.

W Ukrainie ukończenie 4 lat +5 lat (w tzw. szkole średniej niższej) daje odpowiednik ukończenia szkoły podstawowej i dawnego gimnazjum w Polsce i dopiero wówczas daje uprawnienie do przyjęcia dziecka do szkoły ponadpodstawowej. W odniesieniu do liczby lat nauki - dziecko, które 8 lat uczy się w polskiej szkole, ale np. powtarza klasę i nie ukończyło szkoły podstawowej, po ukończeniu 15 r.ż. nie może być skierowane do szkoły ponadpodstawowej wyłącznie dlatego, że uczyło się przez okres 8 lat i ukończyło 15 r.ż.

W materiale Ministerstwa jest wyraźnie wskazane: "Ponadto rodzice dziecka mogą zwrócić się do dyrektora o przyjęcie do niższej klasy niż wynika to z sumy ukończonych lat nauki szkolnej, np. ze względu na wiek dziecka."

- wiek tutaj wskazany jest jako przykład, w związku z powyższym uznać można, że mogą występować również inne powody.

W zaistniałej sytuacji dziecko obecnie nie ma możliwości realizacji obowiązku nauki w szkole podstawowej, jak również nie może podjąć nauki w szkole ponadpodstawowej.

Według dyrektora szkoły:

- 1) Art. 134 odnosi się do postępowania rekrutacyjnego.
- 2) „Ponadto rodzice dziecka mogą zwrócić się do dyrektora o przyjęcie do niższej klasy niż wynika to z sumy ukończonych lat nauki szkolnej, np. ze względu na wiek dziecka.” - to jest prośba rodziców, ale decyzję podejmuje dyrektor placówki w ramach ustawowych prerogatyw art. 130 ust. 2 "O przyjęciu dziecka do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej i publicznej innej formy wychowania przedszkolnego oraz dzieci, młodzieży i osób pełnoletnich do publicznych szkół wszystkich typów, w tym do klas I, klas wstępnych, o których mowa w art. 25 ust. 3, oraz do publicznych placówek, o których mowa w art. 2 pkt 3, 4 i 8, w trakcie roku szkolnego, decyduje odpowiednio dyrektor przedszkola lub szkoły, a w przypadku publicznej innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną także osoba kierująca tą inną formą wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem przypadków przyjęcia dzieci i młodzieży zamieszkałych w obwodzie publicznej szkoły podstawowej, które są przyjmowane z urzędu."
- 3) W celu zapisania dziecka do szkoły należy złożyć wniosek do dyrektora szkoły – publiczna szkoła podstawowa, w rejonie której mieszka dziecko przybyłe z zagranicy przyjmuje z urzędu, inne publiczne szkoły podstawowe i szkoły ponadpodstawowe, w miarę posiadania wolnych miejsc. Rodzice dziecka z zagranicy, którzy nie mogą znaleźć szkoły posiadającej wolne miejsca w danej klasie, mogą zwrócić się do organu prowadzącego szkoły (np. wydziału edukacji gminy lub powiatu) z prośbą o wskazanie szkoły posiadającej wolne miejsca.
- 4) kalkulator wieku szkolnego dziecko urodzone w 2008 roku

Klasa Rok rozpoczęcia
Przedszkole 2013
Zerówka 2014

Szkoła podstawowa

Klasa 1 1 września 2015
Klasa 2 2016
Klasa 3 2017
Klasa 4 2018
Klasa 5 2019
Klasa 6 2020
Klasa 7 2021
Klasa 8 2022

Szkoła ponadpodstawowa

Klasa 1 1 września 2023
Klasa 2 2024

W związku z faktem, iż CWII realizuje też zadania z zakresu wsparcia edukacji dzieci romskich w Gdańsku z naszych doświadczeń wynika, że kalkulator wieku szkolnego nie zawsze możliwy jest do zastosowania, bowiem nie każde dziecko rozpoczęło edukację w tym samym czasie i nie każde podlegało temu samemu systemowi szkolnemu.

Mając na uwadze dobro dziecka i nasze zobowiązania dotyczące wsparcia klientów cudzoziemskich, wystąpiliśmy do WRS UM w Gdańsku z prośbą o wskazanie szkoły, do której możemy skierować dziecko. Nie otrzymaliśmy odpowiedzi.